

15. februaari 2019

UPA2019/55

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Aasakut nalunaaquttap atorunnaarsinnissaa suliniutigileqqullugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit)

Tunngavilersuut

EU-kommissionip ulloq 12. september 2018 siunnersuutigaa, EU-p ukup affakkuutaartumik ukiuunerani aasaanerani nalunaaquttamat ikaarsaartarnera atorunnaarsinneqassasoq. Tamatuma kingorna EU-mi ilaasortat nunat ataasiakkaat namminneq aalajangersinnaalissavaat ukiuunerani nalunaaqutaq malikkusunnerlugu imaluunniit ukioq kaajallallugu aasaanerani nalunaaqutaq malikkusunnerluguⁱ.

Nunami maani Inatsisartut 2016-mi oqallisigaat ilumut aasaanerani nalunaaqutaq atorunnaarsinneqassanersoqⁱⁱ.

Aasaanerani nalunaaqutaq eqqunneqarpoq nukimmik sipaarnissaq pillugu. Ullumikkulli aasaanerani nalunaaquttap sunniutai killeqartorujussuupput, tamannalu pissuteqarpoq ullutsinni qullinut innaallagiap minnerusup atorneqartarnera siusinnerusumut naleqqiullugu. Peerit sipaarnartut kiisalu LED nik qaammaqquteqarnerup innaallagissamik atuineq malunnartumik millisinnikuuaat aamma qaammaqquteqarneq ataatsimut innaallagissamik atuineq eqqarsaatigalugu annerusumik sunniuteqarneq ajorpoqⁱⁱⁱ.

Aasaanerani nalunaaqutaqarnerup sunniutaasa minnerulernerat peqatigalugu ajoqutaasut tappiffigineqarnerulernikuupput. Ukiut kingulliit ingerlanerini ilisimatuut misissuinerisa takutippaat nalunaaquttamik nikititsisarneq peqqinnissamut ajoqutaasoq^{iv}.

Aasaanerani nalunaaqutaqarnerup ajoqutaasinnaanera pillugu misissuinerit inererni tamarmik assigiinngikkaluarput aamma misissuinerit ilaat tutsuviginarpallaarneq ajorput.

Kalaallit Nunaanni aasaanerani nalunaaqutaqartarnerup atorunnaarsinnissaanut siunnersuutip 2016-mi itigartinneqarneranut tunngavilersuutaavoq Europami tamarmi Amerikamilu avannarlermi aasaanerani nalunaaquttap atorneqarnera tassani ilaatinneqarlutik innuttaasut,

inuutissarsiortut aamma oqartussaaffiit Kalaallit Nunaanniittut ullut tamaasa nunanut pineqartunut attaveqartarnerat.

EU-mili ilaasortani nunani innuttaasut akornanni malunnarpoq aasaanerani nalunaaquttap nikisinneqartarnera iluarineqanngitsoq^v, aamma EU-kommissionip siunnersuuteqarneratigut malunnarpoq aasaanerani nalunaaquttap nikisinneqartarnerat sivikitsuinnaap ingerlanerani qimanneqarumaartoq.

Taamaasilluni Kalaallit Nunaanni aasaanerani nalunaaquttap ingerlaannarnissaa tunngavissaaruppoq taamaattumik aamma piffissanngorpoq aaqqissuussinerup nunatsinni atorunnaarsinneqarnissaanut.

Pissutsit piviusut takutippaat aaqqissuussineq sapinngisamik atorunnaarsinneqartariaqartoq EU-p iluani aaqqissuussinermik atorunnaarsitsinissaq nalerorlugu.

Neriuppunga Naalakkersuisut siunnersuutiga ilalerumaaraat taamatullu Inatsartuni partiit allat.

Aningaasarsiornikkut allaffissornikkullu pisortanut

Siunnersuut atortussanngortinneqarsinnaavoq nutaamik nalunaarusiornikkut imaluunniit Aasaanerani nalunaaruttap aalajangersarneqartarnera pillugu nalunaarutip nr. 15-p 20. oktober 2009-meersup atorunnaarsinneratigut imaluunniit Aasaanerani nalunaaquttap atorneqarnissaa pillugu Inatsisartut Inatsisaata nr. 14-p 19. oktober 1999-meersup atorunnaarsinneqarnissaa pillugu siunnersuuteqarnikkut.

Allaffissornermi nukiit pineqartumi atorneqartussat, nutsinerinissaq ilanngutereerlugu, ilinniagartuup ukiup sisamararterutaani sulinissaanit annerunaviannnglaq, aaqqiissutissat arlaat Naalakkersuisunit toqqarneqaraluarpalluunniit.

Aningaasarsiornikkut allaffissornikkullu namminersorlutik inuutissarsiutunut kingunissai.

Paasissutissaqanngilaq nunatsinni aasakkut nalunaaqutaqartarnek innaallagissamik atuinnermut sipaarutitaqarneraso. Misissuinerup takutippaa Danmarkimi ukiumut innaallagiap atorneqartartup 1 %-ia sipaarutigineqartartoq. Nunatsinni qaamanerup taarnerullu sivisussusai Danmarkimi qaamanerup taarnerullu sivisussusaanut naleqqiullugit allaanerupput, taamaattumik taggipparput nunatsinni sipaarutaasoq mikinerussasoq.

Aningaasatigut allaffissornikkullu innuttaasunut kingunissai.

Paasissutissaqanngilaq nunatsinni aasakkut nalunaaqutaqartarnek innaallagissamik atuinnermut sipaarutitaqarneraso. Misissuinerup takutippaa Danmarkimi ukiumut innaallagiap atorneqartartup 1 %-ia sipaarutigineqartartoq. Nunatsinni qaamanerup taarnerullu sivisussusai Danmarkimi qaamanerup taarnerullu sivisussusaanut naleqqiullugit allaanerupput, taamaattumik taggipparput

nunatsinni sipaarutaasoq mikinerussasoq.

ⁱ EU-mi nunat ilaasortat akornanni ukiukkut nalunaaqutaq atulersimappagu seqineq qaffasinnerpaasarpoq ullo´qeqqaraangat. EU-mi nunat ilaasortat akornanni aasakkut nalunaaqutaq atulersimappagu, seqineq qaffasinnerpaasarpoq nalunaaqutaq ataasinngoraangat.

ⁱⁱ EM2006/88

ⁱⁱⁱ Assersuutigalugu Danmarkimi aaqqissuussineq ukiumut innaallagissamut taamaallaat 1 %-mik sipaartitsisarpoq (Tusarfik: Berlingske, 29. oktobari 2012)

^{iv} Assersuutigalugu University of Coloradomi ilisimatuut ukiut sisamat ingerlanerini ilisimatusarfigisimavaat aasaanerani aamma ukiuunerani nalunaaquttamut ikaarsaarnissaq sioqqutitsiarlugu taamatullu ikaarsaarnerup kingunitsiannguaq ataasinngornermi qassit napparsimavimmut unittarnersut. Misissuinermi 2014-meersumi, paasineqarpoq aasaanerani nalunaaquttamut ikaarsaarnerup kingorna ataasinngornikkut 24 procentinik amerlanerusut uummatimikkut ajoquteqalernissaat qaninnerusarsimasoq allanut ataasinngornernut naliginnaasunut naleqqiullugu. Paarlattuanik ukiukkut nalunaaquttamut ikaarsaarnerup kingorna ataasinngornikkut uummallulersartut 21 %-nik ikinnerusarsimapput - tassani ulloq akunnermik ataatsimik sivisunerulertarpoq.

Aamma oqaatigisinnaavarput Karolinska Instituttip 2018-mi atugassiami New England Journal of Medicinemi misissuenera saqqummersinneqarnikuusoq. Tassani misissuinermi takutinneqarpoq aasakkut nalunaaquttamut ikaarsaarnerup kingorna sapaatip akunnerani siullermi agguaqatigiisillugu 5 procentinik amerlanerusut uummamminni taqarsuarminnik milikartoortarsimasut. Paarlattuanilli ukiukkut nalunaaquttamut ikaarsaarnerup kingorna ataasinngornerup qaangiunnerani uummamminni taqqamikkut milittoortartut ikisarsimapput. Ataatsimut isigalugu ukiukkut nalunaaquttamut ikaarsaarnerup nalaani ajutoornissaq ungasinnerulaarnera minnerulaarpoq aasaanerani nalunaaquttamut ikaarsaarnerup nalaani ajutoornissamut naleqqiullugu.

^v EU-kommissioniip 2018-mi aasakkut nalunaaquttamut ikaarsaartarneq tamanut tusarniaassutigaa. Akisut 4,6 millioniusut 84 %-iisa kissaatigaat aaqqissuussineq atorunnaarsinneqassasoq.